

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва

(назва інституту / факультету)

Кафедра декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва

(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор / декан

проф. І.М. Фодчук

Сергій 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА освітнього компоненту РИСУНОК

(назва освітнього компоненту)

обов'язкова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

(назва програми)

Спеціальність 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

(вказати: код, назва)

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти другий магістерський

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаним освітнім компонентом)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається освітній компонент)

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Рисунок» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» 26.03.2024р.»

Розробники: Сідор Людмила Валеріївна – асистент кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва

Викладачі: Сідор Людмила Валеріївна – асистент кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва

Літвінов Олександр Семенович – асистент кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва, заслужений художник України.

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва

Протокол № 5 від "25" серпня 2024 року

Завідувач кафедри Жаворонкова М.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою факультету

Протокол № 8 від "28" серпня 2024 року

Голова методичної ради факультету

 Новак Є.В
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Мета та завдання освітнього компоненту

Мета викладання освітнього компоненту “Рисунок” є основою образотворчого мистецтва де базується на ґрунтовному вивченні засобів та прийомів зображення навколишнього світу. Цьому сприяє методична послідовність оволодіння графічними прийомами від простого до складного, передбачена системою завдань програми. Вона допомагає студентам у майбутньому вирішувати будь-які завдання, пов’язані з творчим процесом. **Завдання** освітнього компоненту “Рисунок” є освіта в галузі образотворчого мистецтва базується на ґрунтовному вивченні засобів та прийомів зображення навколишнього світу. Цьому сприяє методична послідовність оволодіння графічними прийомами від простого до складного, передбачена системою завдань програми. Вона допомагає студентам у майбутньому вирішувати будь-які завдання, пов’язані з творчим процесом.

2. Результати навчання: У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:** компонувати рисунок, тобто найкращим образом розташувати у форматі даного аркуша, студент, передусім, повинен навчитися визначати розмір майбутнього зображення. Для цього рекомендується:

- * дотримуватися розміру менше натуральної величини моделі;
- * визначити загальний масштаб зображення;
- * знайти на аркуші краще розміщення рисунка;
- * застосовувати знання про оптичний і композиційний центри;

вміти: визначити лінійні і об’ємні розмірні відносини предметів. Для цього він має засвоїти основні правила лінійної і повітряної перспективи, свідомо розуміти суть пропорцій і розмірні відносини предметів.

ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК02. Вміння виявляти, ставити та розв’язувати проблеми.

ЗК03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК04. Здатність працювати в міжнародному мистецькому контексті.

ЗК05. Здатність розробляти та керувати проектами.

ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК07. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

СК01. Здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образноасоціативну мову при створенні художнього образу.

СК02. Здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.

СК03. Здатність використовувати знання та практичні навички з метою найвиразнішого розкриття концепції і змісту образотворчого твору.

СК04. Володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки художників образотворчого мистецтва та реставраторів творів мистецтва, планування власної науковопедагогічної діяльності.

СК05. Здатність створювати затребуваний на художньому ринку суспільно значущий продукт образотворчого мистецтва.

СК06. Здатність до визначення ефективності та апробації сучасних теоретичних підходів та концепцій інтерпретації феноменів культури і мистецтва та мистецьких процесів.

СК07. Здатність володіти категоріальним апаратом, інструментарієм сучасного мистецтвознавчого аналізу стилістичних течій та художніх творів; основними творами.

СФК01. Здатність опанувати методами зображення постаті людини та групи людей засобами рисунка та графіки.

СФК02. Здатність володіти інноваційними методами та технологіями роботи з відповідними образотворчими матеріалами.

СФК03. Здатність експонувати художні твори на вітчизняних і міжнародних виставках, презентувати результати мистецтвознавчого дослідження в українських і міжнародних дослідницьких колективах.

СФК04. Здатність застосовувати теоретико-методологічні основи педагогіки в мистецькій школі, володіти методикою викладання фахових дисциплін у професійних навчально-виховних закладах художньої освіти.

СФК05. Здатність до визначення ефективності й апробації сучасних теоретичних підходів та концепцій до інтерпретації феноменів культури, мистецтва та мистецьких процесів.

ПРН01. Визначати, аналізувати і пояснювати історичні, культурологічні, соціокультурні, художньо-естетичні аспекти розвитку світового та українського образотворчого мистецтва.

ПРН02. Інтерпретувати та застосовувати семантичні, іконологічні, іконографічні, формально-образні і формально-стилістичні чинники образотворення.

ПРН03. Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, основних принципів розвитку сучасного візуального мистецтва.

ПРН04. Володіти знаннями до визначення ефективності та апробації сучасних теоретичних підходів та концепцій інтерпретації феноменів культури- мистецьких процесів.

ПРН05. Вибудувати якісну та розгалужену систему комунікацій, представляти результати діяльності у вітчизняному та зарубіжному науковому і професійному середовищі.

ПРН06. Планувати професійну діяльність у сфері образотворчого мистецтва, реставрації відповідно до потреб і запитів суспільства та ринку.

3. Опис навчальної дисципліни

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1,2	4,5	135	-	60	-	-	75	-	Екзамен 1 семестр
Заочна											

3.1. Загальна інформація

Освітня компонента «Рисунок» базується на вивченні інших споріднених дисциплін, а саме володіння основами композиції, кольорознавства, живопису, шрифти і проектна графіка. Знання та навички, отримані здобувачами освіти в результаті вивчення дисципліни, необхідні для вирішення конкретних завдань, пов'язаних зі створенням власних робіт у галузі образотворчого та декоративного мистецтва.

Рисунок є основою вивчення всіх образотворчих дисциплін у мистецьких навчальних закладах. Йому належить особлива роль в системі вищої мистецької освіти та підготовки фахівців спеціальності 023: «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Предмет рисунка формує здібності та навички професійної підготовки майбутніх фахівців. Рисунок як навчальна дисципліна є органічною складовою живопису, композиції, пластичної анатомії, скульптури та інших фахових дисциплін. Без теоретичних навичок рисунка неможлива підготовка фахівців декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва.

**3.2. Структура змісту навчальної дисципліни
1 семестр**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Натюрморт													
Тема 1. Рисунок натюрморту в інтер'єрі.			10										
Тема 2. Міський пейзаж						15							
Разом за змістовим модулем 1			10			15							
Змістовий модуль 2. <u>Фігура</u>													
Тема 1. Замальовки оголеної моделі.						16							
Тема 2. Оголена чоловіча модель. Образне рішення.			20										
Разом за змістовим модулем 2			20			16							
Усього годин	67		30			37							

Структура освітнього компоненту 2 семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Фігура												
Тема 1. Портрет людини.						15						
Тема 2. Одягнена модель. Образне рішення.						23						
Тема 3. Замальовки фігури людини.			10									
Тема 4. Одягнена жіноча модель. Тематична постановка.			20									
Разом за змістовим модулем 1			30			38						
Усього годин	68		30			38						

3.3 Тематика практичних занять

1. Практичний зміст програми освітнього компоненту (1 семестр)

Змістовий модуль 1. Натюрморт

Н.Е. 1.1. Рисунок натюрморту в інтер'єрі.

Склад та вимоги до постановки: група предметів, об'єднаних певною тематикою, виразних за формою в обмеженому за простором інтер'єрі (біля вікна, кут кімнати).

Мета: передати цільність, матеріальність, просторове розташування предметів, відтворити стан освітлення середовища. Графічна інтерпретація форми.

Розмір: 60x80.

Матеріал: папір, олівець, м'які матеріали, довільна техніка .

Змістовий модуль 2. Фігура

Н.Е. 1.1. Оголена чоловіча модель. Образне рішення.

Склад та вимоги до постановки: чоловіча модель у певному, характерному за пластикою складному положенні, відповідному до загального творчого задуму постановки.

Мета: творчо поєднавши способи бачення та технічні прийоми, образно вирішити оголену модель. Розвивати здатність до творчої самореалізації, удосконалювати навички практичної роботи з натури.

Розмір: до 100 см за більшою стороною. Матеріал: папір тонований, м'які матеріали.

2. Практичний зміст програми освітнього компоненту (2 семестр)

Змістовий модуль 1. Фігура

Н.Е.1.1. Замальовки фігури людини.

Склад та вимоги до постановки: постановка повинна формуватися за змістом згідно обраної теми. Одягнені моделі в різних характерних позах та відповідному вбранні, можливе включення додаткових елементів.

Мета: за допомогою короточасних замальовок відтворити пропорції, формоутворення одягу, враховуючи форму тіла та характер відкритих форм тіла.

Розмір: від А3.

Матеріал: за вибором студента

Н.Е.1.2. Одягнена жіноча модель. Тематична постановка.

Склад та вимоги до постановки: постановка повинна формуватися за змістом згідно обраної теми. Одягнена модель в характерній позі та відповідному вбранні, можливе включення додаткових елементів. Постановка повинна мати образний вираз та настрій.

Мета: відтворити пропорції, формоутворення одягу, враховуючи форму тіла та характер відкритих форм тіла. Створити образну композицію, підкреслити зміст композиції за рахунок трактування форми. Виконання підсумкового завдання.

Розмір: до 100 см за більшою стороною.

Матеріал: за вибором студента

3.4 Самостійна робота студента

(1 семестр)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Міський пейзаж.	15
2	Замальовка оголеної моделі.	16
	Разом	37

(2 семестр)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Портрет людини.	15
2	Одягнена модель. Образне рішення.	23
	Разом	38

ІНДЗ – до змістового модуля, або в цілому до навчальної дисципліни визначається викладачем, з урахуванням специфіки дисципліни.

4. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

- Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (пояснення, лекція, бесіда, робота з аналогами; демонстрування, замальовки схем, таблиць).
- Методи стимулювання навчальної діяльності (навчальна дискусія, пізнавальні роботи).
- Методи контролю і самоконтролю у навчанні (письмовий, тестовий, графічний, самоконтроль і самооцінка у навчанні).
- Метод аналізу, метод синтезу, метод порівняння, метод узагальнення, метод конкретизації, метод виділення головного.

5. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

5.1. Критерієм підсумкового оцінювання

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА. Під час занять відбувається жива комунікація, обмін ідеями і пропозиціями між студентами та викладачами щодо реалізації творчого задуму. Позитивно впливає на оцінювання активна творча діяльність студента та власна концепція вирішення поставлених завдань згідно тем.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАННЯ. Не допустимим є спізнення та пропуски занять студентами без поважних причин. Всі пропущенні теми студент

повинен опрацювати самостійно і здати необхідні графічні вправи передбачені темою.

Оцінювання відбувається за накопичувальною системою – поступово, якщо кількість пропущених занять без поважних причин становить 50%, то студент не може отримати більше 60 балів, оскільки не зміг засвоїти матеріал на належному рівні.

F	2(незадовільно)	Повна відсутність елементарних практичних навичок. Робота не відповідає вимогам. Незадовільно з обов'язковим повторним курсом.
FХ	2(незадовільно)	На рівні розпізнання виконання окремих фрагментів зображення, результат роботи не відповідає вимогам. Незадовільно з можливістю повторного складання.
E	3(задовільно)	Низький рівень образотворчих умінь, примітивність зображення. Грубі порушення композиційного вирішення, відсутність об'єму форми, незавершеність роботи. Результат відповідає достатньому рівню якісних показників.
D	3(задовільно)	При досить невисокому рівні образотворчої грамоти робота приваблює особистим ставленням до виконання. Частково відповідає вимогам кваліфікаційної характеристики. Допущені помилки в композиційному вирішенні, побудові та моделюванні форми, передачі об'єму. Результат роботи відповідає задовільному рівню якісних показників.
C	4(добре)	Роботі властиві добрий рівень теоретичних знань, відтворена значна кількість образотворчих властивостей постановки. Допущені незначні порушення в композиційному вирішенні та передачі форми в просторі. Результати роботи відповідають доброму рівню якісних показників.

В	4(добре)	Роботі властивий добрий рівень професійних вмінь і практичних навичок. Грамотне композиційне вирішення, відповідний рівень аналітичного відтворення форми. Завершеність та
		узагальненість надають роботі загальну естетичну привабливість. Результат відповідає рівню добре
А	5(відмінно)	Робота виконана відповідно до вимог кваліфікаційної характеристики, на високому професійному рівні. Грамотне композиційне вирішення, побудова, вдало промодельована форма, передано матеріальність та об'єм, вдало зроблені акценти. Узагальнена та завершена робота. Присутній творчий підхід у виконанні. Художньо-образні якості в поєднанні з відповідним рівнем образотворчої грамоти відповідають відмінному результату якісних показників.

5.2. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно)

		з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання
--	--	--

Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку (2 семестр)

Поточне тестування та самостійна робота									Залік	Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
20					20	20				

Приклад для екзамену (1 семестр)

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100
60													

5.3. Засоби оцінювання

Методами навчання є: словесні (лекція, пояснення, бесіда, розповідь), практичні (семінарські заняття, практичні роботи), наочні методи (ілюстрації, демонстрації).

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є:

- виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань під час практичних занять та самостійної роботи, доповіді, дискусії при захисті практичних робіт, модульні контрольні роботи; усний підсумковий залік.
- Самостійна робота включає:
- опрацювання теоретичних положень навчальної дисципліни за результатами прослуханого лекційного матеріалу;

- засвоєння навиками підготовки студентських статей, тез, доповідей та ін. наукових публікацій, вивчення окремих питань передбачених для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення наукової літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; та ін.

5.4 Засоби оцінювання

Питання для підсумкового самоконтролю

1. Як трактують визначення «Рисунок» ?
2. На які види можна поділити рисунки залежно від призначення?
3. Перерахуйте види візуального мистецтва?
4. Назвіть основні засоби створення рисунку?
5. Перерахуйте основні види графіки?
6. Назвіть жанр образотворчого мистецтва в творах якого зображують людину?
7. Як називають поєднання окремих елементів чи предметів в одне ціле?
8. Яка геометрична фігура лежить в основі великої форми носа?
9. Назвіть головну опорну точку при зображенні голови людини?
10. Яка геометрична форма лежить в основі схеми будови ока. Фас?
11. Назвіть найбільш динамічну частину обличчя?
12. Яка з частин голови людини відрізняється найбільшою різноманітністю форм?
13. Яка кількість кісток входить у склад мозкового відділу черепа людини?
14. На якому етапі академічний рисунок вважається завершеним?
15. Який із пальців кисті та стопи людини має дві фаланги?

5.5 Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

«Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/xellulcg/etychnyi-kodekschernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf> ;

«Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwb/plozhennia-chnu-pro-plahiat2023plusdodatky-31102023.pdf> .

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль за виконанням всіх складових графічного проекту здійснюється згідно з графіком виконання завдання. Поточний контроль

проводиться у формі попередніх переглядів завдань згідно тем і в кінці кожного змістового модуля.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Критерієм успішного оцінювання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів (балів) за кожним запланованим результатом навчання.

Попередній контроль здійснюється з діагностичною метою перед вивченням нового модуля чи теми, засвоєння якого має ґрунтуватись на раніше вивченому матеріалі або на початку навчального семестру для з'ясування рівня підготовки студентів з освітнього компонента, щоб намітити організацію їх навчально-пізнавальної діяльності.

Попередній контроль може проводитись у формі контрольного зрізу на залишкові знання з обов'язковим аналізом результатів в кожній академгрупі.

Поточний контроль здійснюється у повсякденній навчальній роботі, він полягає у систематичному спостереженні викладача за навчальною діяльністю студентів на занятті і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

З освітнього компоненту «Рисунок» найоптимальнішою формою проведення поточного контролю є рубіжний перегляд практичних завдань, який проводиться після вивчення кожного змістовного модуля. Перед студентами, які не засвоїли матеріалу модуля, не виконали практичного завдання чи отримали бали на початковому рівні, ставиться вимога обов'язкового його доопрацювання; для цього їм надається необхідна допомога і визначається термін повторного рубіжного перегляду.

Студент має право на перездачу змістовного модуля, щоб отримати більшу кількість балів.

Підсумкове оцінювання здійснюється наприкінці семестру або по завершенню вивчення навчальної дисципліни. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи. Підсумковий контроль, згідно з навчальним планом.

Оцінка, отримана студентом під час іспиту, є основною оцінкою, яка вказує на рівень підготовки студента.

7. Рекомендована література

7.1. Фахова (основна)

1. Жаворонков П.В. Рисунок. Методи зображення на площині: методичний посібник. Вижниця: Черемош, 2014
2. Джахірул Амін Анатомія для художників. Наочний посібник із зображенням людського тіла. – Art Huss, 2022
3. Кириченко М.А. Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. - К., «Вища школа», 2002.
4. Михайленко В.Є. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): навчальний посібник/ В.Є. Михайленко - Київ : Каравела, 2015.
5. Клименюк Т.М. Креслення, рисунок, композиція: навчальний посібник/ Т.М. Клименюк - Львів : Львівська Політехніка, 2012.
6. Сидоренко П.І., Бондаренко Г.О., Куц С.О. Анатомія та фізіологія людини: підручник. Київ: Кондор, 2015 **Додаткова**

література:

1. Антонович Є.А., Васишин Я.В., Шпильчак В.А. Креслення: Навч. посібник / За ред.проф. Є.А. Антоновича – Львів: Світ, 2006 – 512с., іл.
2. Костенко Т.В. Основи композиції та тривимірного формоутворення. Харків, 2003.
3. Печенюк Таміла. Кольорознавство./Т.Печенюк – К.: ГраніТ, 2009. – 190 с.
4. Поліщук А.А. Теорія та практика графіки: навчальний посібник. Київ: Унт ім. Б. Грінченка, 2015.
- 5.Резніченко М.І. Твердохлібова Художня графіка.- Навчальна книга – Богдан 2011

Додаткові ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського www.dnpb.gov.ua/
3. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.w>